

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ
для студентів спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»
першого (бакалаврського) рівня**

Укладачі: д.е.н. проф. Власенко Т. А. _____
к.е.н. доц. Селезньова Г. О. _____
к.е.н. доц. Чумак Г. М. _____

Відповідальний за видання

Власенко Т. А.

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023**

УДК

Укладачі: Т. А. Власенко, Г. О. Селезньова, Г. М. Чумак.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу

Протокол № 8 від 05.01.2023 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до виконання дипломної роботи для студентів спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / укл. Т. А. Власенко, Г. О. Селезньова, Г. М. Чумак. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 48 с.

Розглянуто порядок написання, оформлення та захисту дипломної роботи, наведено перелік тем, що пропонуються до написання, вимоги до оформлення роботи.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти факультету економіки і права спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства».

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Цілі та завдання дипломної роботи	6
2. Загальні положення	7
3. Складові дипломної роботи	11
4. Вимоги до структурних елементів пояснювальної записки	12
5. Вимоги до оформлення дипломних робіт	20
5.1. Основна частина	20
5.2. Нумерація	22
5.3. Ілюстрації	22
5.4. Таблиці	23
5.5. Формули	24
5.6. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела	26
5.7. Оформлення списку використаних джерел	27
5.8. Додатки	28
6. Документальне оформлення роботи	29
7. Захист дипломної роботи	30
Додатки	33

Вступ

Дипломна робота, що виконується здобувачем вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є кваліфікаційною роботою, яка дає змогу виявити рівень оволодіння ним загальних та професійних компетентностей та перевіряє досягнення результатів навчання визначених освітньою програмою «Економіка підприємства» та стандартом за спеціальністю «Економіка» (табл. 1).

Таблиця 1

Компетентності та результати навчання

Загальні й спеціальні компетентності	Результати навчання
ЗК 11 Здатність приймати обґрунтовані рішення.	РН1 Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.
СК 16 Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу	РН 3 Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки
СК 16 Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу СК 13 Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.	РН 4 Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем
СК 17 Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	РН 5 Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
СК 17 Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності	РН 6 Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів

діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
СК 13 Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.	РН 7 Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
ЗК 11 Здатність приймати обґрунтовані рішення. СК 13 Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності. СК 16 Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу СК 17 Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	РН 10 Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
ЗК 11 Здатність приймати обґрунтовані рішення.	РН 12 Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
СК 13 Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.	РН 13 Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.
СК 11 Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.	РН 14 Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку
СК 16 Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу СК 17 Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	РН 17 Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК 17 Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	РН 18 Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.
СК 16 Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу СК 17 Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	РН 21 Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
СК 13 Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.	РН 22 Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах
ЗК 11 Здатність приймати обґрунтовані рішення. СК 16 Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу С 17 Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	РН 23 Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення
СК 16 Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу	РН 26 Оцінювати вплив чинників бізнес-середовища та здійснювати стратегічне планування діяльності підприємств.
СК 16 Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу СК 17 Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	РН 27 Впроваджувати в виробничу систему та систему управління підприємством розроблені заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Дипломна робота виконується здобувачем освіти самостійно, носить дослідницький характер і присвячена вирішенню складних

професійних завдань, окремим аспектам діяльності підприємства, функцій, що визначені для відповідної посади за певним видом економічної діяльності.

У дипломній роботі здобувач вищої освіти повинен продемонструвати знання з обраної теми, володіння навичками дослідника, здатність мислити, аналізувати, узагальнювати й робити висновки. За результатами захисту дипломної роботи Екзаменаційна комісія (ЕК) визначає рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, ступінь сформованості його професійних компетентностей і приймає рішення про присвоєння освітньої кваліфікації бакалавра з економіки та видачу випускнику диплома.

1. Цілі та завдання дипломної роботи

1.1. Дипломна робота є кінцевим результатом самостійної індивідуальної, дослідницької діяльності здобувача вищої освіти, являє собою комплексне дослідження, творчу, самостійну роботу.

1.2. Метою виконання дипломної роботи є розв'язання комплексу прикладних завдань відповідно до узагальненого виду економічної діяльності на основі застосування системи теоретичних знань і практичних навичок для вирішення конкретних завдань щодо обґрунтування та розробки нових підходів до розв'язання конкретної, актуальної проблеми в галузі економіки підприємства; розвиток навичок

дослідної роботи; формування вміння розробляти напрямки удосконалення вирішення комплексу практичних питань, пов'язаних з проблемою, поставленою в роботі.

1.3. У процесі виконання дипломної роботи здобувач вищої освіти, повинен проявити:

- вміння працювати з інформаційними джерелами (законодавчими і нормативними документами, науковою спеціальною літературою, у тому числі виданою іноземною мовою, матеріалами мережі Інтернет, даними статистичної та фінансової звітності);

- вміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження;

- вміння формулювати висновки й обґрунтовувати конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним підприємством чи організацією;

- вміння визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі.

1.4. Дипломна робота має характеризуватися логічністю, доказовістю, аргументованістю і відповідати таким вимогам:

- містити поглиблений всебічний аналіз досліджуваної проблеми;

- містити самостійні дослідження, розрахунки;

- містити обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення діяльності на досліджуваному підприємстві;

- мати належне оформлення і всі необхідні супровідні документи;

- бути виконаною і поданою на кафедру в зазначений термін.

1.5. Дипломна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження теми на матеріалах реального підприємства, обґрунтованих пропозицій до захисту не допускається.

1.6. Дипломна робота може бути комплексною (кафедральна, міжкафедральна, міжвузівська).

2. Загальні положення

2.1. Дипломна робота виконується на основі поглибленого вивчення чинного законодавства України з питань діяльності підприємств та організацій, спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з проблеми, яка вивчається, а також

результатів проведених здобувачами освіти власних досліджень реального підприємства або діяльності приватного підприємця.

2.2. Основні етапи виконання дипломної роботи:

1. Вибір теми й бази дослідження.
2. Затвердження теми та керівника дипломної роботи.
3. Спільно з керівником дипломної роботи, розробка завдання на дипломну роботу, складання календарного плану її виконання.
4. Опрацювання літературних джерел і складання плану дипломної роботи.
5. Збирання фактичного матеріалу під час переддипломної практики на базі дослідження (конкретному підприємстві чи організації).
6. Обробка фактичного матеріалу.
7. Написання першого варіанту тексту, подання його на ознайомлення керівникові дипломної роботи.
8. Усунення недоліків, написання остаточного варіанту тексту, оформлення дипломної роботи.
9. Проходження перевірки на унікальність за допомогою системи StrikePlagiarism.
10. Рецензування роботи.
11. Проходження нормо-контролю на кафедрі.
12. Розгляд роботи на кафедрі та рекомендація її до захисту в екзаменаційній комісії або направлення її на доопрацювання.
13. Захист дипломної роботи на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

2.3. До виконання дипломної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно склали заліково-екзаменаційну сесію, завершили переддипломну практику та захистили звіт.

2.4. Кожному здобувачу вищої освіти кафедра призначає керівника дипломної роботи, який надає науково-методичну допомогу в його самостійній роботі над дипломною роботою. Керівник дипломної роботи проводить індивідуальне консультування здобувача вищої освіти, допомагає йому скласти план дипломної роботи, індивідуальне завдання до переддипломної практики, а також контролює дотримання графіку виконання, рецензує частини роботи і завершений рукопис, готує відгук на дипломну роботу та допомагає підготуватися здобувачеві вищої освіти до захисту.

Керівником дипломних робіт призначається провідний викладач

кафедри, який має науковий ступень та вчене звання.

2.5. Темою дипломної роботи (предметом дослідження) є одна з актуальних проблем, яка відповідає результатам навчання, передбачених обов'язковими компонентами освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» спеціальності 051 «Економіка».

Тематика дипломних робіт розробляється кафедрою згідно з вимогами стандарту за спеціальністю 051 «Економіка» та освітньо-професійної програми «Економіка підприємства», відповідно до затверджених робочих програм навчальних дисциплін, що вивчалися здобувачем вищої освіти. Тематика щорічно переглядається та оновлюється. Орієнтовний перелік тем дипломних робіт кафедри економіки підприємства та організації бізнесу наведено у додатку А.

Вибір теми дипломної роботи є прерогативою здобувача вищої освіти. При цьому йому необхідно керуватися наступним:

власними інтересами та уподобаннями (результатами виконання індивідуальних робіт у минулому), можливостями розробки обраної теми на належному рівні;

тематикою наукових досліджень, що веде кафедра, та актуальністю розглянутої в дипломній роботі проблеми з точки зору запитів ринку праці та вимог сьогодення;

особливостями бази практики або місця постійної роботи на матеріалах яких виконується робота (можливостями отримати необхідні матеріали для підготовки роботи).

Крім того, дипломні роботи можуть виконуватися за тематикою, яку замовлятимуть державні установи, підприємства та бізнес-структури, що уклали із закладом вищої освіти договори на навчання здобувача вищої освіти або мають із ним меморандуми та договори співпраці. Здобувач вищої освіти, за погодженням з керівником, може запропонувати власну тему дипломної роботи за умов відповідного обґрунтування доцільності її розроблення.

Тема дипломної роботи повинна бути висловлена лаконічно, а її формулювання має включати об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження і галузь застосування.

2.6. Разом з вибором теми визначається база дослідження, за матеріалами якої виконуватиметься робота. Це може бути підприємство будь-якої форми власності, яке є юридичною (фізичною) особою і має самостійну звітність. Діяльність цього підприємства (підприємця) повинна

створювати можливість інформаційного забезпечення дослідження обраної теми.

Якщо немає пропозицій здобувача вищої освіти щодо бази практики, то кафедра призначає підприємство або установу, з якими ХНЕУ ім. С.Кузнеця має відповідну угоду.

2.7. До початку переддипломної практики здобувач вищої освіти подає на ім'я завідувача кафедри заяву про закріплення за ним обраної теми дипломної роботи, анотацію, план роботи, список використаних джерел (не менше 50 джерел, актуальність яких у часі не перевищує останні 7 років). В анотації до дипломної роботи вказується актуальність обраної теми, об'єкт, предмет, мета, завдання, база, періоди дослідження (додаток Б).

До заяви на закріплення теми дипломної роботи додається заява здобувача вищої освіти про дотримання вимог професійної етики (додаток В).

Після остаточного узгодження з керівником дипломної роботи і редагування обраної теми, всі теми дипломних робіт із зазначенням баз практики, на яких вони виконуватимуться, розглядаються й обговорюються на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу.

Список здобувачів вищої освіти, перелік їх керівників і тем дипломних робіт затверджуються наказом ректора ХНЕУ ім. С.Кузнеця. Усі подальші зміни (формулювання назви, база практики тощо) у разі необхідності аргументуються письмово (заява здобувача вищої освіти), погоджуються з керівником дипломної роботи (віза на заяві) і потребують зміни у наказі за письмовим клопотанням кафедри (витяг з протоколу засідання кафедри).

2.8. План дипломної роботи повинен відобразити наявність вступу, основної частини (розділів та підрозділів), висновків, додатків та переліку використаних джерел. План роботи може корегуватися у процесі написання роботи. Внесення змін до нього відбувається після погодження з керівником (додаток Г).

План дипломної роботи формується в ході ознайомлення із спеціальною економічною науковою літературою і її зміст залежить від обраної проблеми дослідження. Питання плану повинні передбачати послідовне, логічне, взаємопов'язане викладання результатів дослідження і концептуально відображати зміст роботи.

2.9. Підбір літератури доцільно починати з аналізу тих джерел, які є рекомендовані за обов'язковими освітніми компонентами для освітньо-професійної програми «Економіка підприємства». З цієї літератури можна підібрати основні джерела. Для підбору додаткових видань до теми доцільно ознайомитися і з літературою, що подана у списках літератури у цих джерелах.

Ознайомлюватись з літературою доцільно у наступній послідовності:

нормативні документи (спочатку закони, після цього – підзаконні акти);

навчальні видання (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій);

наукові видання (монографії, наукові статті, тези доповідей на конференціях);

періодичні видання (економічно-аналітичні статті) та статистичні дані;

література іноземних авторів мовою оригіналу.

Ознайомлюватись з джерелами слід у порядку, зворотному хронологічному, тобто спочатку доцільно вивчити останні публікації. Книги та статті слід підбирати з використанням систематичних покажчиків літератури в бібліотеці ХНЕУ ім. С. Кузнеця або інших бібліотеках. При вивченні періодичних видань, краще за все, використовувати останні номери журналів за певний рік, де розміщується покажчик статей, що були опубліковані протягом року.

Мета роботи з літературою – встановити існуючі уявлення про предмет дослідження. Критерієм оцінки прочитаного є можливість використання цього матеріалу в роботі. Вивчення матеріалу складається з:

ознайомлення з текстом;

його осмислення, запам'ятовування головних відомостей;

оцінювання прочитаного, синтезу нових ідей;

формування кінцевих висновків.

2.10. Порушення здобувачем вищої освіти календарного плану обговорюється на засіданнях кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, за поданням керівника дипломної роботи.

3. Складові дипломної роботи

На засідання екзаменаційної комісії здобувач вищої освіти надає дипломну роботу та демонстраційний матеріал для доповіді.

Дипломна робота умовно поділяється на вступну, основну частини і додатки.

Вступна частина:

- титульний аркуш;
- подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи;
- анотація (двома мовами: українською та англійською);
- зміст;
- вступ.

Основна частина:

- розділи дипломну роботи;
- висновок;
- перелік використаних джерел.

Додатки.

Демонстраційний матеріал дипломної роботи може бути графічним, електронним (відеоматеріали, мультимедіа, презентації тощо).

Зміст демонстраційного матеріалу повинен віддзеркалювати оригінальні результати, які отримані при виконанні дипломної роботи.

4. Вимоги до структурних елементів дипломної роботи

4.1. Титульна сторінка дипломної роботи заповнюються за прикладом, що наведено в додатку Д 1. Тема роботи має бути ретельно звірена з наказом про затвердження тем дипломних робіт. Якщо тема не відповідає формулюванню, затверженому наказом Університету, робота не допускається до захисту.

4.2. Подання голові ЕК щодо захисту дипломної роботи (Д 2) – документ надається деканатом факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця (містить довідку про успішність здобувача вищої освіти, висновок керівника дипломної роботи та висновок кафедри та відмітку щодо відповідності ДСТУ).

4.3. Зміст розташовують з нової сторінки. До змісту включають: вступ;

послідовно перелічені назви на початкові номери всіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів (якщо вони мають заголовки);

висновок;

перелік використаних джерел;

додатки і номери сторінок, які містять початок матеріалу.

4.4. Вступ розташовують з нової сторінки. У вступі здобувачем вищої освіти розкривається сутність і стан завдання та його значущість, підстави та вихідні дані для розробки теми дипломної роботи, дається обґрунтування необхідності проведення дослідження та обов'язково мають бути висвітлені наступні питання:

- актуальність теми;
- теоретичне та практичне значення теми;
- ступінь розробки у науковій літературі;
- основна мета дослідження;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- основні завдання дослідження;
- методи дослідження;
- база та періоди дослідження;
- практичне значення одержаних результатів;
- особистий внесок автора дипломної роботи;
- публікації та результати апробації дослідження.

Обґрунтування актуальності теми дипломної роботи має відбуватися шляхом аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями прикладної задачі, обґрунтуванням своєчасності та доцільності проведених досліджень для розвитку конкретного підприємства або відповідної галузі економіки чи виробництва в Україні.

Здобувач вищої освіти формулює мету дипломної роботи та задачі, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як «Дослідження ...», «Вивчення ...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не саму мету.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та є обраним для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього

спрямована основна увага дослідника, оскільки предмет дослідження визначає тему дипломної роботи, що указана на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження – розкриття інформаційної бази та використаних методів дослідження. Обрані методи мають сприяти реалізації завдань роботи. Найпоширенішими загальнонауковими методами є:

- порівняння;
- абстрагування;
- аналіз і синтез;
- аналогія, узагальнення тощо.

Науковими методами:

- математико-статистичні;
- графічні;
- лінгвістичні;
- соціологічні та ін.

Обґрунтування практичної значущості повинно вміщувати результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в діяльність підприємств, установ, організацій.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем бази переддипломної практики на основі її реальних даних за декілька років і результати якої після захисту повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності досліджуваного підприємства або аналогічних йому. Відповідність робіт вимогам реальності даних підтверджується наявністю відповідної довідки з бази практики.

Апробація результатів роботи має містити назви статей, тез доповідей, підготовлених за матеріалами роботи, виступів на науково-практичних конференціях.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 2 сторінок.

Текст дипломної роботи викладають, поділяючи матеріал на три розділи.

Кожний розділ може поділятися на пункти або на підрозділи та пункти. Пункти, якщо це необхідно, поділяють на підпункти. Кожен пункт і підпункт повинен містити закінчену інформацію.

Сутність розділів дипломної роботи – викладання відомостей про предмет дослідження, що необхідні і достатні для розкриття сутності

теми даної дипломної роботи та її результатів.

Особлива увага приділяється практичним результатам, що одержані при виконанні дипломної роботи.

Теоретичний матеріал має викладатись за структурою: постановка задачі, метод вирішення, рішення, оцінка (аналіз) рішення.

Розділи дипломної роботи повинні бути об'єднані загальною метою, органічно пов'язані між собою й відповідними посиланнями.

Основна частина дипломної роботи охоплює теоретичний, аналітико-дослідницький і проєктно-рекомендаційний розділи.

4.5. Теоретичний розділ розглядає загальні підходи до досліджуваної теми з використанням різноманітних літературних джерел, у тому числі й іноземних, обов'язкове зіставлення різних точок зору, використання опублікованих статистичних даних з посиланням на джерела. Містить теоретичне обґрунтування, сутність, значення, класифікаційні характеристики, історію та сучасні тенденції предмета дослідження, методологічні підходи. Теоретичне обґрунтування має визначити роль і місце досліджуваних явищ та процесів у діяльності підприємств.

Теоретичний розділ дипломної роботи розкриває здатності здобувача вищої освіти реалізувати загальні та професійні компетентності при вирішенні професійних задач і повинен містити наступний матеріал:

- роль і місце дослідницьких економічних явищ і процесів у діяльності підприємства;
- аналіз публікацій з вирішення типового завдання обраної теми дипломної роботи та узагальнення напрямів його вирішення;
- визначення економічних протиріч і ситуацій, проблем покращення техніко-економічних показників підприємства та його підрозділів;
- визначення шляхів подолання економічних протиріч та ситуацій, формулювання мети, що реалізує ідею роботи, та завдань, за допомогою яких можна досягти мету роботи.

Обсяг теоретичного розділу не повинен перевищувати 15-17 сторінок.

4.6. Аналітико-дослідницький розділ – це опис, характеристика поточного стану досліджуваного питання на базі дослідження, діагностування діяльності підприємства щодо обраного напрямку

дослідження. Ґрунтовний аналіз із використанням накопиченого фактичного матеріалу та із залученням усіх теоретичних знань, певного методичного інструментарію.

Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченнями та висновками, які дозволяють визначити сутність управлінських процесів, що спостерігаються в організації, їх особливості, тенденції, створити базу для виявлення невикористаних резервів.

Джерелом інформації є планові і фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної та вторинної інформації, які використовує здобувач вищої освіти під час переддипломної практики.

Випускник має продемонструвати уміння здійснювати правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробку даних, на основі яких провадиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

В цьому розділі подається:

- організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства;
- аналіз і оцінка конкретних сфер діяльності та середовища підприємства на основі використання економіко-статистичних методів дослідження та фактологічної інформації (таблиці, графіки, діаграми, схеми).
- висновки, щодо вирішення економічної проблеми в діяльності підприємства.

Практична значущість дипломної роботи полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики. Практичне значення результатів відображається у вигляді можливих шляхів їх використання і вироблення алгоритмів розрахунку та вибору параметрів для прийняття господарських рішень, методики визначення тощо.

До практичних результатів розділу можуть бути віднесені:

- динаміка змін техніко-економічних показників діяльності підприємства та форма їх залежності в часі;
- аналіз та виявлення проблем, що безпосередньо відносяться до теми дослідження;
- висновки про встановлення шляхів мобілізації ресурсів

підприємства для подолання економічного протиріччя і підвищення економічної ефективності його діяльності та інше.

Обсяг розділу – 20–25 сторінок.

4.7. Проектно-рекомендаційний розділ містить детальні пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства відповідно до напряму дослідження. Запропоновані удосконалення та інновації мають містити розрахунково-кількісне обґрунтування та відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

Цей розділ відображає направлений на реалізацію професійних компетентностей, які пов'язані із формуванням суджень щодо матеріалізації рекомендацій в економічну практику. В цьому розділі містяться:

- обґрунтування вибору заходу для підприємства, що досліджується, у дипломній роботі. Цей пункт рекомендовано використовувати перед пунктом, у якому здобувач вищої освіти безпосередньо розкриває свої пропозиції щодо покращення функціонування підприємства;

- розробка заходів щодо удосконалення функціонування підприємства (згідно обраної тематики дипломної роботи);

- планування основних показників діяльності підприємства з урахуванням запропонованих заходів;

- оцінка ефективності запропонованих заходів;

- конкретні розрахунки планів, прогнозів, норм та нормативів на основі запропонованих у роботі методик.

Результати рекомендаційного розділу є основою для впровадження пропозицій і методичних рекомендацій в економічну практику підприємства.

Обсяг розділу становить 15–17 сторінок.

4.8. Висновок, що впливає із результатів дипломної роботи, подають з нової сторінки, де обов'язково оцінюють ці результати відносно аналогів. Висновки мають бути конкретними, створювати повне уявлення про глибину досліджень з відображенням одержаних теоретичних, методичних та інструментальних результатів. Починати висновки необхідно з констатації вирішення сформульованого у роботі завдання з висловленням ідеї та практичного значення роботи. У висновках подають підтвердження досягнень основних практичних результатів, наводять значення основних економічних параметрів,

граничні межі діапазону змін та ін.

4.9. Список використаних джерел. Перелік джерел, на які є посилання у вступній та основній частині, наводять з нової сторінки. Бібліографічні описи в переліку використаних джерел подають у порядку, за яким вони вперше згадуються в тексті дипломної роботи або в алфавітному порядку. Порядкові номери описів у переліку є посиланнями в тексті (номерні посилання). Порядок оформлення списку літератури подано у додатку С.

4.10. Додатки. У додатках подають матеріал, який є необхідним для повноти дипломної роботи і не може бути розміщений в основній частині через великий обсяг або способу відтворення.

Типи додатків:

- додаткові ілюстрації або таблиці;
- проміжні математичні докази, формули, розрахунки;
- протоколи випробувань;
- методики;
- опис комп'ютерних програм, розроблених при виконанні дипломної роботи;
- додатковий перелік джерел, які можуть викликати інтерес тощо.

5. Вимоги до оформлення дипломних робіт

5.1. Основна частина

5.1.1. Матеріал дипломної роботи слід подати у такій послідовності:

- дипломна робота (титульний аркуш);
- подання голові ЕК щодо захисту дипломної роботи;
- анотація;
- перелік умовних позначень (у разі потреби);
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Завершену й оформлену належним чином роботу обов'язково підписує автор та керівник дипломної роботи на титульній сторінці.

Обсяг роботи – 50-60 сторінок.

До обсягу дипломної роботи не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах 10 %.

5.1.2. Мова дипломної роботи – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність – логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів із літературних джерел є неприпустимим. За бажанням здобувача вищої освіти мовою дипломної роботи може бути англійська.

5.1.3. Робота має бути надрукована на одному боці сторінок стандартного білого паперу формату А4 (210x297 мм), із використанням комп'ютерного набору тексту – 14-й кегль, 1,5 інтервалу, шрифт – Times New Roman. Допускається розміщувати таблиці та інші ілюстративні матеріали на аркушах формату А3 (не більше ніж 40 рядків на сторінку).

5.1.4. Текст дипломної роботи розміщується на аркуші з дотриманням таких розмірів берегів: з лівого боку – 30 мм, з правого – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.

Роздруковані документи мають відповідати формату А4, включатися до загальної нумерації сторінок роботи і розміщуватися, як правило, у додатках.

Нумерація сторінок дипломної роботи здійснюється арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації по всьому тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки наприкінці. Гарнітура шрифту типу Times New Roman розміром (кеглем) 12 пт.

Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркуш дипломної роботи, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші дипломної роботи, поданні, анотації та змісті номер сторінки не проставляють. На наступних сторінках, починаючи з другої сторінки вступу, номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки наприкінці з урахуванням попередніх сторінок.

5.1.5. Титульна сторінка містить найменування закладу вищої освіти, прізвище, ім'я та власний підпис здобувача, керівника та консультанта (за наявності) дипломної роботи, тему дипломної роботи, прізвища та ім'я рецензента, місце його роботи, місто написання роботи і рік.

5.1.6. Подання голові ЕК щодо захисту дипломної роботи містить довідку про успішність здобувача, висновок керівника дипломної роботи

та висновок кафедри про дипломну роботу. Документ надається деканатом факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

5.1.7. Анотація до дипломної роботи складається здобувачем вищої освіти після закінчення роботи повністю. В анотації повинні бути висвітлені основні положення дипломної роботи.

5.1.8. Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів роботи. Зміст має включати усі заголовки, які є в роботі, починаючи зі вступу і закінчуючи додатками.

5.1.9. У вступі дипломної роботи зазначається проблема, що потребує вирішення, і ступінь її дослідження; обґрунтовується актуальність обраної теми, мета і завдання; формулюються об'єкт і предмет дослідження, практична значущість, методи досліджень, апробація результатів на підприємствах, організаціях, установах (у разі наявності).

5.1.10. Текст основної частини роботи поділяється на розділи і параграфи.

Заголовки структурних частин дипломної роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) і текстом має дорівнювати 2 інтервалам основного тексту. Кожну структурну частину дипломної роботи слід починати з нової сторінки.

5.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака «№».

Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркурш, який включається до загальної нумерації сторінок і на якій номер сторінки не ставиться. Нумерація без крапки після неї проставляється у правому верхньому куті подальших сторінок.

ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ як розділи не нумерують. Номер розділу ставиться після слів «РОЗДІЛ». Підрозділи нумерують у межах кожного розділу,

використовуючи номер розділу і порядковий номер підрозділу, між якими ставиться крапка: наприклад, «1.1» (перший підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

5.3. Ілюстрації

5.3.1. Ілюструють дипломні роботи на основі певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, що допомагає уникнути випадкових ілюстрацій, пов'язаних із другорядними деталями тексту, а також запобігти невиправданим пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

5.3.2. Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

5.3.3. Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету (позначається скороченим словом «Рис.»);
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знака номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного.

5.3.4. Основними видами ілюстративного матеріалу в дипломній роботі є: креслення, технічний рисунок, схема, діаграма, графік.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві необхідно вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

5.4. Таблиці

5.4.1. Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць.

5.4.2. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над

таблицею та друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери.

За логікою побудови таблиці її логічний суб'єкт, або предмет (позначення тих предметів, які в ній характеризуються), розміщують у боковику, головці чи в них обох, а не у графах; логічний предикат, або присудок, таблиці (тобто дані, якими характеризується підмет) – у графах, а не в головці чи боковику. Кожен заголовок над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковику – цього рядка.

Заголовок кожної графи в головці таблиці мусить бути по можливості коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнюючих заголовків слова, що повторюються.

Боковик, як і головка, потребує лаконічності. Повторювані слова тут також виносять в об'єднувальні рубрики; загальні для всіх заголовків боковика слова розміщують у заголовку над ним.

У графах повторювані елементи, які стосуються всієї таблиці, виносять у тематичний заголовок або в заголовок графи; однорідні числові дані розміщують так, щоб їх класи збігалися; неоднорідні – посередині графи; лапки використовують тільки замість однакових слів, які стоять одне під одним.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою від 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

5.4.3. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку.

5.4.4. При перенесенні таблиці на наступну сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, у другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з

одного слова, його можна замінювати лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те саме», а далі – лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не можна. Якщо цифрові або інші дані в якомусь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

5.5. Формули

5.5.1. Під час використання формул необхідно дотримуватися певних правил.

Найбільші, а також довгі та громіздкі формули, котрі мають у складі знаки додавання, множення, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують у рядки тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

5.5.2. Рівняння і формули повинні бути відокремлені від тексту. Вище і нижче від кожної формули залишають інтервал, що становить не менше одного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його переносять після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (–), множення (x).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання далі в тексті. Інші нумерувати не рекомендується.

5.5.3. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче від формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то її номер записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дробу подають на рівні основної

горизонтальної риски формули.

Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться всередині групи формул і спрямоване в бік номера.

5.5.4. Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Розділові знаки між формулами при парантезі ставлять усередині парантеза. Після таких громіздких математичних виразів, як визначники і матриці, можна розділові знаки не ставити.

5.6. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

5.6.1. Під час написання дипломної роботи здобувач вищої освіти повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена дипломна робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, якщо наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

5.6.2. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання в роботі.

Посилання в тексті дипломної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...».

Коли в тексті дипломної роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна

наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

5.6.3. Посилання на формули дипломної роботи вказують порядковим номером формули в круглих дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)».

На всі таблиці роботи необхідно посилатися в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

5.6.4. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи того друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, у середині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

5.7. Оформлення списку використаних джерел

5.7.1. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

5.7.2. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв та ін. Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

5.7.3. Джерела можна розміщувати одним з таких способів: у порядку появи посилань у тексті, або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

5.7.4. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з обов'язковим наведенням назв праць (додаток С).

5.8. Додатки

5.8.1. Додатки оформлюють як продовження дипломної роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

5.8.2. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої, симетрично стосовно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _» і велика літера, що позначає додаток.

5.8.3. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б. Один додаток позначається як Додаток А (без знака «№»).

5.8.4. Під час оформлення додатків окремо на аркуші друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

5.8.5. Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений

на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

5.8.6. Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А. 1) – перша формула додатка А.

6. Документальне оформлення роботи

Повністю готову роботу здобувач вищої освіти подає на розгляд керівнику дипломної роботи. Розглянувши пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства, керівник від бази практики може видати довідку про можливість використання результатів дослідження в діяльності досліджуваного підприємства чи галузі в цілому.

Перед поданням дипломної роботи керівнику здобувач вищої освіти повинен поставити на титульному аркуші свій підпис. Після перевірки дипломної роботи керівник готує відгук на дипломну роботу, підписує подання голові ЕК щодо захисту дипломної роботи та титульний аркуш, графічні матеріали. У відгуку керівник оцінює роботу за 100-бальною шкалою зі стислим обґрунтуванням поставленого балу і дає рекомендації до захисту роботи у ЕК та присвоєння йому освітньої кваліфікації бакалавра.

В описовій частині відгуку керівник може дати характеристику рівня загальної економічної підготовки, системності і самостійності в роботі, уміння творчо вирішувати поставлені завдання і приклади конкретного прояву цього уміння, схильності здобувача вищої освіти до теоретичної або практичної роботи; відповідність виконаної роботи завданню на дипломну роботу: ступінь відповідності роботи вимогам до змісту і оформлення.

В поданні голові ЕК щодо захисту дипломної роботи міститься коротка інформації про здобувача, тему дипломну роботу, довідка про успішність здобувача вищої освіти протягом усього періоду навчання, підтвердження відповідності вимогам ДСТУ щодо оформлення роботи.

Підтвердженням впровадження рекомендацій дипломної роботи та можливості застосування пропозицій у роботі аналогічних підприємств

досліджуваної галузі для захисту дипломної роботи є зовнішня рецензія.

У письмовій *рецензії на дипломну роботу* відзначається:

актуальність теми дипломної роботи;

використання в роботі останніх досягнень у галузі економіки, в прийнятті управлінських рішень, економіко-математичного моделювання, обчислювальної техніки та інших галузях науки і техніки;

оригінальність, новизна, глибина та обґрунтованість рішень; можливість практичного використання отриманих результатів, недоліки роботи;

якість оформлення роботи і мови викладення.

Письмова рецензія завершується загальним висновком про оцінку роботи та можливість присвоєння здобувачу вищої освіти освітньої кваліфікації бакалавра з економіки.

Рецензент повинен підписати рецензію і вказати повну свою посаду (якщо рецензент має науковий ступінь та/або вчене звання, їх також необхідно вказати). Підпис рецензента засвідчується печаткою організації, в якій він працює.

Рецензія не підшиваються до дипломної роботи, а вкладається в окремий конверт, що приклеюється на внутрішню сторону обкладинки переплетеної роботи.

7. Захист дипломної роботи

При підготовці до захисту дипломної роботи здобувач вищої освіти повинен скласти доповідь і погодити її з керівником роботи.

Доповідь має включати:

– повне найменування теми дипломної роботи і обґрунтування її актуальності;

– мету і завдання, визначені здобувачем вищої освіти при розробці дипломної роботи

– результати проведених аналітичних досліджень;

– виявлені напрями і можливості оптимізації предмета дослідження на прикладі досліджуваного підприємства;

– висновок про можливість реалізації пропозицій дипломної роботи і їх подальший розвиток.

На виступ здобувача вищої освіти відводиться до 10 хвилин.

Виступ має бути пов'язаний з наведеними графічними

матеріалами, на які необхідно посилатися під час доповіді.

Перед захистом секретар ЕК оголошує прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти і керівника, а також тему дипломної роботи і передає роботу голові екзаменаційної комісії.

Після цього слово для доповіді надається здобувачу вищої освіти. Доповідь рекомендується почати: «Шановні члени Екзаменаційної комісії, шановні присутні! До вашої уваги пропонується дипломна робота на тему ...». Доповідь доцільно завершувати фразою; «Доповідь закінчено. Дякую за увагу».

Доповідь доцільно будувати не шляхом викладення змісту роботи за розділами, а розкриваючи логіку отримання найбільш значущих результатів. Здобувачу необхідно врахувати наступні поради при підготовці тексту своєї доповіді:

- використовувати прості слова і прості стверджувальні речення;
- повторювати іменники, уникати займенників;
- не зловживати цифрами – наводити їх рівно стільки, скільки вимагається для об'єктивного погляду на проблему;
- записувати цифри, відділяючи кожні три знаки з правого боку крапкою;
- уникати непотрібних цитат – слід викладати, передусім, власні судження.

Слід підготувати необхідний ілюстративний матеріал для проведення доповіді. Ілюстрації повинні, по-перше, відбивати основні результати, що досягнуті в роботі, і, по-друге, бути погоджені з матеріалом, що викладається.

При використанні схем важливо забезпечити їх візуальне сприймання членами комісії. Ілюстративний матеріал повинен мати титульний аркуш з відповідними підписами (додаток У), містити нумерацію плакатів і мати назви.

Після завершення підготовки доповіді необхідно погодити текст виступу з керівником дипломної роботи.

Після закінчення доповіді здобувачу вищої освіти задаються питання, на які він зобов'язаний дати повні й вичерпні відповіді, демонструючи уміння швидко орієнтуватися в різноманітних питаннях і рівень професійної підготовки, при цьому здобувачу дозволяється користуватися самою роботою і графічними матеріалами. Питання можуть бути задані як членами ЕК, так і присутніми на захисті. Відповіді

на питання повинні бути стислими і складатися, як правило, з двох-трьох речень. На питання слід відповідати впевнено і чітко. Слід давати найкоротшу з всіх можливих відповідей і не повторювати фрагменти доповіді.

Після закінчення захисту Екзаменаційна комісія на закритому засіданні обговорює результати захисту. ЕК приймає рішення про присвоєння здобувачеві освітньої кваліфікації, після чого відбувається оголошення результатів захисту.

У тих випадках, коли захист дипломної роботи визнаний незадовільно, ЕК встановлює можливість допуску здобувача до повторного захисту з цією ж роботою з доопрацюванням, або зазначає, що він повинен написати нову роботу на іншу тему.

Для здобувача, який не подав або не захистив дипломну роботу з поважної причини, в терміни, встановлені для роботи ЕК, може бути призначене спеціальне засідання комісії впродовж того періоду, на який затверджено персональний склад ЕК.

Захищені дипломні роботи і один примірник графічного матеріалу здаються в архів ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця.

Додатки

Додаток А

Рекомендований перелік тем дипломних робіт

1. Формування (удосконалення) системи комплексного оцінювання діяльності підприємства.
2. Розвиток конкурентних переваг підприємства на основі бенчмаркінгу.
3. Управління інноваційною діяльністю підприємства в умовах невизначенності
4. Удосконалення збутової (діяльності) політики підприємства в умовах цифрової економіки
5. Управління діяльністю підприємства щодо зниження ризиків діяльності підприємства в умовах економічної кризи.
6. Удосконалення (формування) системи заходів щодо впровадження ощадливого виробництва.
7. Розробка заходів щодо підвищення ефективності використання інформаційних ресурсів та інформаційного забезпечення діяльності підприємства.
8. Удосконалення використання виробничих потужностей підприємства з метою підвищення ефективності в умовах цифровізації.
9. Запровадження системи бюджетування на підприємстві.
10. Управління диверсифікацією монопродуктового підприємства.
11. Розробка заходів щодо оптимізації витрат підприємства.
12. Економічне обґрунтування розвитку виробничої інфраструктури підприємства.
13. Удосконалення шляхів утримання ринкових позицій підприємства в умовах цифрової економіки.
14. Стратегія диференціації як спосіб досягнення конкурентних переваг в умовах мінливого середовища.
15. Формування маркетингової цифрової стратегії підприємства
16. Розробка (удосконалення) системи мотивації персоналу підприємства.
17. Удосконалення системи мотивації персоналу в процесі освоєння виробництва інноваційної продукції
18. Управління антикризовою діяльністю підприємства
19. Стратегічна програма як інструмент оптимізації витрат

підприємства.

20. Управління опором змінам у процесі реалізації стратегії підприємства.

21. Фінансова стратегія оновлення основних засобів в умовах цифрової економіки.

22. Планування та організація виведення на ринок нового продукту (послуги).

23. Заходи підвищення конкурентоспроможності продукції сільськогосподарського підприємства.

24. Розробка заходів щодо активізації інноваційної діяльності підприємств аграрного комплексу.

25. Формування та розвиток конкурентних переваг аграрних підприємств.

26. Обґрунтування заходів підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства

27. Стратегічний аналіз конкурентної позиції аграрного підприємства галузі рослинництва (тваринництва).

28. Економічне обґрунтування інвестування в сільськогосподарське підприємство.

29. Обґрунтування заходів щодо підвищення конкурентоспроможності фермерських господарств України (Харківської обл.).

30. Розробка заходів щодо підвищення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

31. Обґрунтування заходів щодо удосконалення управління брендом на споживчому ринку (на промисловому ринку).

32. Удосконалення системи стратегічного управління на підприємстві.

33. Управління ризиками на підприємстві та обґрунтування напрямів їх мінімізації.

34. Удосконалення системи управління економічною безпекою підприємства.

35. Розробка заходів щодо удосконалення системи управління персоналом на підприємстві.

Додаток Б

Завідувачу кафедри
економіки підприємства
та організації бізнесу
Тетяні ВЛАСЕНКО

Здобувача(ки) вищої
освіти першого
(бакалаврського) рівня,
групи _____

(П.І.Б.)

Заява

Прошу затвердити тему дипломної роботи:

«_____».

(назва теми)

Дата

*Підпис Здобувача(ки)
вищої освіти*

Узгоджено:

науковий керівник,

науковий ступінь, вчене звання, посада

підпис

П.І.

Додатки:

1. Розгорнутий план (Вступ; Розділ 1, 2, 3; Висновок; Література)
2. Анотація
3. Список літератури

Додаток В

Заява про дотримання професійної етики при написанні дипломної роботи

Я, здобувач(ка) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 4 курсу спеціальності 051 «Економіка», освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» факультету економіки і права ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, заявляю, що у моїй дипломній роботі на тему:

«_____»,

яка подається у Екзаменаційну комісію для публічного захисту, дотримані правила професійної етики, які не дозволяють наявності плагіату, фальсифікації даних та хибного цитування при написанні дипломної роботи.

Я ознайомлений(а) з діючим нормативними актами Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, згідно з якими наявність плагіату, фальсифікації даних та хибного цитування є підставою для недопущення до захисту дипломної роботи в екзаменаційній комісії та позбавлення диплому, в разі доведеного факту плагіату, фальсифікації даних та хибного цитування в роботі, що виявлені після отримання документу про вищу освіту.

(ПІБ)

(підпис)

(дата)

Додаток Г

Приклад плану дипломної роботи
на тему: «ОБҐРУНТУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ
ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МІНЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА»

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Конкурентні стратегії як засіб досягнення і збереження конкурентних переваг

1.2. Особливості основних видів конкурентних стратегій

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «БРЕНД ROOMIO» ТА ЙОГО КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ

2.1. Аналіз впливу чинників зовнішнього середовища на діяльність ТОВ «Бренд Roomio»

2.2. Аналіз ресурсного забезпечення підприємства

2.3. Оцінка конкурентних позицій ТОВ «Бренд Roomio» на вітчизняному ринку

РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТА РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ

3.1. Вибір конкурентної стратегії та розробка заходів щодо покращення конкурентних переваг підприємства

3.2. Планування основних техніко-економічних показників діяльності підприємства з урахуванням запропонованих заходів

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток Д 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Рівень вищої освіти
Спеціальність
Освітня програма
Група

Перший (бакалаврський)
Економіка
Економіка підприємства
6.04.051.060.18.1

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств»

Виконала: студентка Ірина ПЕТРЕНКО

_____ (підпис)

Керівник: к.е.н., доцент Володимир УШКАЛЬОВ

_____ (підпис)

Консультант: _____

_____ (підпис)

Рецензент: генеральний директор
ПрАТ «Технологічний парк «ІМК»
Сергій ТКАЧЕНКО

Харків – 2023 рік

Додаток Д 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ПОДАННЯ ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Направляється студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ПЕТРЕНКО Ірина до захисту дипломної роботи за спеціальністю 051 «Економіка» освітньої програми «Економіка підприємства» на тему: Підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств.

Тема та керівник дипломної роботи затверджені наказом ректора від «01» лютого 2023 року № 1073-С.

Декан факультету _____ Михайло БРІЛЬ

Довідка про успішність та відповідність вимогам ДСТУ

ПЕТРЕНКО Ірина за період навчання на факультеті Економіки і права з 2018 року до 2022 року повністю виконала навчальний план за освітньою програмою з таким розподілом оцінок за: національною шкалою: відмінно _____%, добре _____%, задовільно _____%.

Секретар факультету _____ Катерина ШЕВЧЕНКО

Нормоконтроль _____ Галина МАТВІСНКО

Висновок керівника дипломної роботи

Студентка ПЕТРЕНКО Ірина виконала дипломну роботу у повному обсязі та у задані терміни. Зміст роботи в цілому відповідає обраній темі, розроблені заходи обґрунтовано. Стил та мова викладення дипломної роботи відповідають вимогам, що ставляться до робіт такого рівня. При написанні роботи було використано науково-методичні та нормативні джерела за темою дослідження, фінансову, управлінську та статистичну звітність підприємства. Робота виконана з використанням інформаційних технологій. За результатами дослідження було підготовлено до друку наукову статтю у фаховому збірнику наукових праць. Дипломна робота рекомендується до захисту в ЕК.

Керівник роботи _____ Володимир УШКАЛЬОВ

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломна робота розглянута на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, протокол № __ від «__» _____ 2023 р. Студентка ПЕТРЕНКО Ірина допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ Тетяна ВЛАСЕНКО

Додаток Т

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ДИПЛОМНІЙ РОБОТІ

з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Книги

Один автор

1. Салашенко Т. І. Наукове забезпечення лібералізації ринку електричної енергії України : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2020. 432 с.
2. Пономаренко В. С. Розвиток вищої освіти в Україні: аспекти менеджменту та маркетингу : монографія. Харків : Майдан, 2020. 530 с.
3. Іванов Ю. Ф. Науково-практичний коментар Кодексу законів про працю України. Київ: Алерта, 2020. 788 с.
4. Ушкальов В. В. Вступ до спеціальності : конспект лекцій. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. 64 с.
5. Raworth K. Doughnut Economics : Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist. London : Random House Business Books, 2018. 384 p.

Два автори

1. Дюфло Е., Банерджі А. Дієва економіка для важких часів : пер. з англ. Роман Ключко. Київ : Наш формат, 2021. 416 с.
2. Дмитренко В., Відейко М. Історія грошей. Київ : Фоліо, 2019. 124 с.
3. Афанасьєв М. В., Салашенко Т. І. Стратегія підвищення енергоефективності промисловості регіону: теоретико-методичні аспекти формування : монографія. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 284 с.

Три автори

1. Бредлі К., Гірт М., Сміт С. Стратегія за межами «хокейної ключки». Люди, ймовірності і переможні рішення. Пер. з англ. Олександра Гондирчук. К. : Лабораторія, 2021. 240 с.
2. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

3. Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків : Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).

4. Helfer M. E., Kempe R. S., Krugman R. D. The battered child. 5th ed. Chicago, IL : University of Chicago Press, 1997. 700 p.

Чотири і більше авторів

1. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.

2. Охорона праці : навч. посіб. / О. І. Подольська та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с.

3. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

Автор(и) та редактор(и)/ упорядник(и)

1. Бутенко М. П., Качур В. П., Петренко С. В. Психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Дутко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.

2. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с.

3. Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY : Anchor, 2000. 680 p.

Автор(и) та перекладач(и)

1. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. Киев : Ин Юре, 2014. 240 с. (Памятники правовой мысли).

2. Питерс Т., Уотермен Р. В поисках эффективного управления (опыт лучших компаний) / ред. Л. И. Евенко ; пер.: Д. Васильев, В. Зотов. Москва : Прогресс, 1986. 424 с.

3. Laplace P. S. A philosophical essay on probabilities / trans.: F. W. Truscott, F. L. Emory. Original work published 1814. New York, NY : Dover, 1951. 196 p.

Без автора

1. Соціально-економічні проблеми управління бізнесом: колект. монографія / за заг. ред. А. С. Панчук, к.е.н., Н. С. Ляліної. Харків : ФОП Федорко, 2021. 303 с.
2. Підготовка фахівців у ВНЗ в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 4-5 жовт. 2018 р. Мукачево : МДУ, 2018. 226 с.
3. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: монографія / В. С. Пономаренко, М. В. Афанасьєв, І. В. Гондарєва та інш.; за заг. ред. д.е.н., проф. Пономаренка В. С. Харків : ХНЕУ, 2013. 187 с.
4. Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2012. 1128 с.
5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.

Багатотомний документ

1. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.
2. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с.
3. Енциклопедія історії України : у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.

Інші видання

Автореферати дисертацій

1. Котельникова Ю. М. Управління кадровим забезпеченням галузі рослинництва сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Поліський національний університет. Житомир, 2021. 20 с.
2. Чумак Г. М. Управління еколого-економічним розвитком промислових підприємств: автореф. дис. ...канд. екон. наук : 08.00.04 / Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2021. 21 с.

Дисертації

1. Котельникова Ю. М. Управління кадровим забезпеченням галузі рослинництва сільськогосподарських підприємств : дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Поліський національний університет. Житомир, 2021. 276 с.

2. Чумак Г. М. Управління еколого-економічним розвитком промислових підприємств: дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2021. 337 с.

3. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.

Патенти

Люмінісцентний матеріал : пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.

Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.

Препринти

1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).

2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ 2006-4).

Стандарти

1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів.

Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.

3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Бібліографічні покажчики

1. Володимир Володимирович Сташис : (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків : Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців).

2. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одиссей, 2003. 128 с.

3. Систематизований покажчик матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997–2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ : Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.

Частина видання

Розділ книги

1. Якса А. П. Економічна політика держави. *Двадцять п'ять років з економічним правом* : вибрані праці. Харків, 2017. С. 205–212.

2. Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. *Педагогіка* : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195–197.

3. Петренко М. А. Международное право и роль Конституционного Суда Украины // Максим Петренко: право як буття вченого : зб. наук. пр. до 60-річчя проф. М. А. Петренко / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.

Тези, доповідь

1. Калашнікова Т. В. Онлайн-платформи з продажу землі як складова інфраструктури ринку землі в Україні. *Сучасні детермінанти*

фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір : збірник матеріалів IV міжнар. наук.-практ. конф. : тези допов. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 154–157.

2. Ушкальов В. В. Когнітивно-перцептивні засади формування автономності та відповідальності під час вивчення управлінських дисциплін / В. В. Ушкальов. *Вища освіта за новими стандартами: виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір* : матеріали наук.-метод. інтернет-конф., 25 бер. 2021 р. : тези допов. Харків: ХНАДУ, 2021. С. 99–102.

3. Шиян Д. В., Котельникова Ю. М. Формування кадрового забезпечення сільських територій як фактора їх економічного розвитку. *Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики* : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману, 13 лист. 2020 р. : тези допов. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2020. С. 50–54.

Стаття з періодичного видання (журнал, газета)

1. Ляліна Н. С., Матвієнко-Біляєва Г. Л., Панчук А. С. Сучасний бізнес в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 53. С. 43–49.

2. Селезньова Г. О. Формування конкурентного потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 53. С. 85–90.

3. Котельникова Ю. М. Кадрове забезпечення сільськогосподарських підприємств в умовах сезонності виробництва. *SworldJournal*. 2020. Вип. 6. С. 126–130.

Електронні ресурси

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 09.01.2022).

2. Афанасьєв М. В., Іпполітова І. Я., Ушкальов В. В., Муренець І. Г. Менеджмент: навч.-практ. посіб. для самостійного вивчення дисципліни у схем., табл., тестах та завданнях ; за заг. ред. В. В. Ушкальова; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. Електрон. текстові дан. (11,7 МБ). Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 391 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26540> (дата звернення: 15.01.2022).

3. Котельникова Ю. М. Формування та управління процесом кадрового забезпечення у сільськогосподарських підприємствах. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2020. № 5(32). URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30122020/7330

4. Olga Verdenhofa, Mykola V. Afanas'jev, Anastasiia Panchuk, Iuliia Kotelnykova, Ganna Chumak. The conceptual bases of introduction of foresight marketing into business management. *Problems and Perspectives in Management*, 16(3), 163-173. doi: 10.21511/ppm.16(3).2018.13

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. : відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с.

2. Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп. ред. А. С. Головін; уклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ : Логос, 2011. Кн. 10. 431 с.

3. Правова основа діяльності органів державної влади : зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків : ФІНН, 2010. 303 с.

4. Національна доктрина розвитку освіти : затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. *Освіта*. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.

5. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у ред. наказу від 26.12.2012 р. № 1950/5). *Офіційний вісник України*. 2013. № 3. Ст. 91.

6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

7. Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій : постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1998 р. № 1099. *Офіційний вісник України*. 1998. № 28. Ст. 1062.

8. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Законодавство України* : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page> (дата звернення: 17.03.2017).

Додаток У

Приклад оформлення титульного аркуша демонстраційного матеріалу до дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Факультет економіки і права
Кафедра економіки підприємства та організації бізнесу

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ТЕМУ

«_____»

Керівник роботи

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

підпис

П.І.

Виконавець

Здобувач(ка) вищої освіти

підпис

П.І.

Харків, 20____

**Методичні рекомендації до виконання
дипломної роботи**
для студентів спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»
першого (бакалаврського) рівня

Укладачі: д.е.н. проф. Власенко Т. А.
к.е.н. доц. Селезньова Г. О.
к.е.н. доц. Чумак Г. М.

Відповідальний за випуск Власенко Т. А.

Редактор

Коректор

План 2023 р. Поз. №

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. Обл.-вид. арк. . Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*